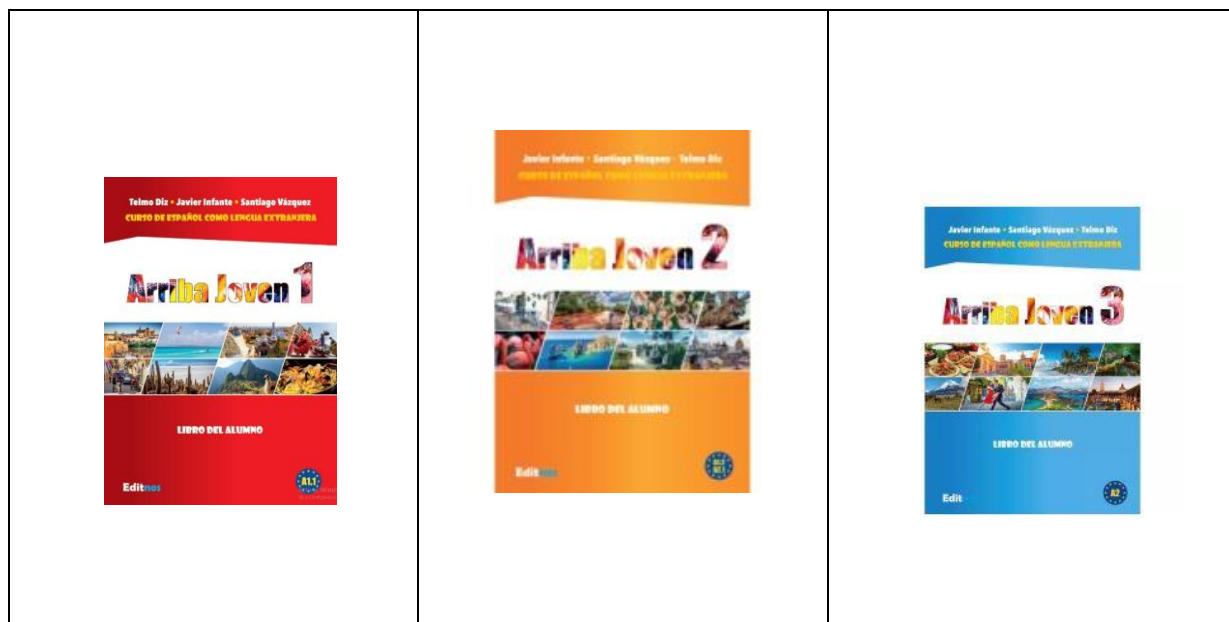

PROGRAM NAUCZANIA JĘZYKA HISZPAŃSKIEGO DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PONADPODSTAWOWYCH ARRIBA JOVEN

Editnos

Telmo Diz Gamallo, Javier Infante Lourido, Santiago Vázquez Ures

Warszawa 2022

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	3
2. CHARAKTERYSTYKA PROGRAMU	5
3. WARUNKI I SPOSÓB REALIZACJI PROGRAMU <i>ARRIBA JOVEN</i>	7
4. CELE KSZTAŁCENIA	8
5. CELE WYCHOWAWCZE	10
6. TREŚCI NAUCZANIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE DLA POZIOMU III.2.0. i III.2.....	11
7. TREŚCI NAUCZANIA W PODRĘCZNIKACH <i>ARRIBA JOVEN</i>	16
8. FORMY, METODY I TECHNIKI NAUCZANIA Z PODRĘCZNIKIEM <i>ARRIBA JOVEN</i>	23
9. FORMY PRACY Z POLSKIM UCZNIEM	27
10. INDYWIDUALIZACJA PRACY Z UCZNIEM	31
11. OGÓLNE ZASADY OCENIANIA	33
12. EWALUACJA PROGRAMU	35
13. BIBLIOGRAFIA	37

1. WSTĘP

Od wielu lat możemy zaobserwować, że nauka języków obcych przynosi wiele korzyści, a znajomość języków jest nieodłącznym aspektem naszego życia. Nauka ich nie tylko poszerza nasze umiejętności językowe, ale również daje nam wiele cennych możliwości, takich jak znalezienie wymarzonej pracy, swobodne podróżowanie po całym świecie, poznawanie nowych kultur i zwyczajów, a co najważniejsze daje niesamowitą satysfakcję, kiedy bez problemu możemy porozumieć się w różnych zakątkach świata. Znajomość języków obcych umożliwia nawiązywanie kontaktów z przedstawicielami innych kultur, wpływa na tolerancję wobec nich i lepsze ich zrozumienie, a brak znajomości jakiegokolwiek języka obcego w dzisiejszym globalnym Świecie trudno sobie praktycznie wyobrazić.

Język hiszpański jest drugim najpowszechniej użytkowym językiem na Globie, a jego popularność rośnie z roku na rok. Doskonałym przykładem są polskie szkoły, gdzie z roku na rok przybywa dzieci i młodzieży zainteresowanych jego nauką, dlatego też z każdym rokiem szkolnym powstaje coraz więcej klas o profilu językowym. Powstają także klasy dwujęzyczne, w których uczniowie uczą się innych przedmiotów w języku hiszpańskim.

Niniejszy program nauczania języka hiszpańskiego jako drugiego języka obcego jest przeznaczony do pracy na poziomie III.2.0. oraz III.2 w czteroletnim liceum oraz w pięcioletnim technikum. Pozwala osiągnąć uczniom poziom A2/ A2+ według Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego przy realizacji podręcznika *Arriba Joven* 1 – 4 w klasach 1 – 4 liceum lub 1 – 5 technikum.

Głównym celem programu nauczania *Arriba Joven* ma być ułatwienie nauczycielowi przekazania wiedzy i umiejętności językowych, w tym również pomoc w skutecznym nauczaniu płynnego i swobodnego posługiwania się językiem hiszpańskim w mowie i piśmie. Celem jest oczywiście także odpowiednie przygotowanie go do egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym.

Podręczniki *Arriba Joven* zostały opracowane zgodnie z Europejskim Systemem Opisu Kształcenia Językowego oraz z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej o podstawie programowej w szkołach ponadpodstawowych. Ideą jaka przyświecała napisaniu podręczników była skuteczna nauka, a co za tym idzie opanowanie przez ucznia umiejętności porozumiewania się w języku hiszpańskim w połączeniu z osiągnięciem sukcesu dydaktycznego przez nauczyciela w

przekazywaniu swojej wiedzy. Zgodnie z Rozporządzeniem Minister Edukacji Narodowej o podstawie programowej kształcenia ogólnego w szkołach ponadpodstawowych¹.

Podręczniki **Arriba Joven**, do których został napisany niniejszy program spełniają wszelkie wymogi formalne i merytoryczne dotyczące podręczników, z jakich powinni korzystać obecnie uczniowie i nauczyciele. Podręczniki wydawane są w formie wieloletniej, nie ma w nich ćwiczeń i zadań, które uczeń musiałby rozwiązywać pisemnie w podręczniku. W pakiecie z podręcznikiem wydany jest zeszyt ćwiczeń, który daje możliwość utrwalenia i sprawdzenia zdobytych umiejętności. Płyty CD zostały zastąpione nagraniami audio dostępnymi dla każdego nauczyciela jak i ucznia korzystającego z podręcznika - na platformie internetowej na stronie www.editnos.com. Dzięki temu każdy, kto podejmie się pracy i nauki z naszym podręcznikiem w każdej chwili i miejscu ma możliwość pobrania nagrań na dowolny nośnik cyfrowy.

Autorzy podręczników **Arriba Joven**: Telmo Diz Gamallo, Javier Infante Lourido oraz Santiago Vázquez Ures to doświadczeni nauczyciele, z wieloletnią praktyką w polskich szkołach. Stworzyli podręczniki z myślą o polskich nauczycielach, mając na uwadze problemy, z jakimi mierzą się w swojej codziennej pracy. Wyszli naprzeciw dostrzeżonym potrzebom, stosując nowe formy i techniki nauczania języka, poszerzając warsztat o wypracowane przez lata metody i pomysły. Kierowali się przy tym pragnieniem ułatwienia pracy nauczyciela z uczniem, nie tracąc z pola widzenia nowych tendencji w nauczaniu języków obcych.

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U. z 2018r., poz. 467). Załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28.06.2024r.

2. CHARAKTERYSTYKA PROGRAMU

Rozwój ekonomiczno- gospodarczy, a także społeczny, jaki ma miejsce na świecie, daje coraz większe możliwości wyjazdu i rozwoju poza granicami własnego kraju. Także promowanie przez Unię Europejską znaczenia znajomości języków obcych coraz bardziej poszerza horyzonty i stwarza nowe możliwości. Pojawiają się szanse dla młodych ludzi na podróżowanie, poznawanie różnorodności kulturowej, podjęcie nauki w wielu krajach, czy znalezienie pracy w zagranicznych firmach, na światowych rynkach, które są coraz bardziej otwarte na obcokrajowców. Wszystko to powoduje, że nauka języków staje się priorytetem w szkołach, a celem tego nauczania powinno być przygotowanie do radzenia sobie w codziennych sytuacjach, w komunikacji międzyludzkiej, otwartość na różnice mentalne między narodowościami, poznanie różnic kulturowych i zwyczajowych mające na celu uniknięcie nieporozumień i niezręcznych sytuacji. Dlatego też praca nad kreowaniem nowatorskich metod nauczania języków obcych, jak również programów nauczania, ma niesamowitą wartość, a wszystko po to, by sprostać globalnym potrzebom uczniów i nauczycieli.

Program nauczania **Arriba Joven** przeznaczony jest dla uczniów rozpoczynających naukę języka hiszpańskiego w liceum lub technikum na poziomie **III.2.0.** oraz dla uczniów chcących kontynuować naukę języka hiszpańskiego na poziomie **III.2.**, umożliwia podejście do matury na poziomie podstawowym dla jednych jak i drugich oraz osiągnięcie jak najlepszego wyniku z egzaminu.

Podręczniki **Arriba Joven** jak i program nauczania **Arriba Joven** powstał zgodnie z wymogami dokumentów i aktów prawnych:

- Załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28.06.2024r.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (Dz. U. z 2017 r., poz. 356),
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 marca 2017 roku w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz. U. z 2017r., poz. 481),
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 marca 2017 roku w sprawie udzielania dotacji celowej na wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe (Dz. U. z 2017r., poz. 691),
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 roku w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz. U. z 2017r., poz. 703),
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U. z 2018r., poz. 467),

- Europejski System Opisu Kształcenia Językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie. Conseil de l'Europe, Warszawa, Wydawnictwa CODN, 2003.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 października 2019 r. w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz.U. 2019 poz. 2013).

Proces nauczania i nauki języka obcego jest bardzo złożony i jak wiemy nie istnieje „jedyna słuszną” metoda, dlatego też bardzo ważne jest stałe zorientowanie na działanie w celu osiągnięcia jak najlepszych wyników, oraz zapewniania ciągłości rozwoju kompetencji komunikacyjnych. Musimy również zwracać uwagę na pewne ograniczenia i utrudnienia, które mogą pojawić się w procesie nauczania i nauki. Niniejszy program nauczania powstał właśnie z uwzględnieniem tych kwestii. Jego celem jest wskazanie takich metod, które pozwolą na swobodną komunikację, pomogą w rozumieniu i tworzeniu tekstów, w odnajdywaniu się i radzeniu w każdej sferze życia (prywatnej, publicznej i zawodowej). Aby temu sprostać program zawiera różnorodne propozycje skutecznych strategii uczenia się oraz nauczania, skupia się na efektywnym działaniu i angażowaniu się we współpracę pomiędzy nauczycielem, a uczniem.

Jak wiemy na naukę języka ma wpływ wiele czynników takich jak: nastawienie do języka, poziom inteligencji, osobowość, motywacja, samodzielność słuchacza, uświadomienie sobie przez ucznia swoich potencjałów i ograniczeń, chęć współpracy, otwartość, zwrócenie uwagi na to, co sprawia uczniowi radość w procesie nauki, a co go stresuje, a także na to jak kontrolować i świadomie osiągać coraz to lepsze wyniki w nauce. Bardzo ważnym aspektem jest ponadto wprowadzenie dobrej atmosfery na zajęciach, pozytywnych emocji i stanu ciągłego budowania świadomości rozwoju u ucznia. Aby osiągnąć wszystkie te cele podręcznik zawiera różnorodne aktywności, ćwiczenia i teksty, które mają zachęcać do wspólnej pracy i zaangażowania, zarówno na lekcji w szkole jak i podczas indywidualnej pracy w domu.

3. WARUNKI I SPOSÓB REALIZACJI PROGRAMU

ARRIBA JOVEN

Program przeznaczony jest do realizacji w szkole ponadpodstawowej – liceum lub technikum, z grupami uczącymi się języka hiszpańskiego na poziomie podstawowym dla poziomu **III.2.0.** – w przypadku rozpoczęcia nauki języka hiszpańskiego, jak i również dla poziomu **III.2.** - w przypadku kontynuacji nauki i chęci zdania egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym. Uczniowie powinni uczyć się języka w grupach o zbliżonym poziomie biegłości.

W niniejszym programie nauczania położony został nacisk na wagę multimedialnych udogodnień, jakimi obecnie dysponujemy w nauczaniu języków obcych. Szkoła i nauczyciel powinni zapewnić uczniowi odpowiednio przygotowane sale językowe, zaopatrzone w niezbędny sprzęt (CD-ROM, DVD, telewizor, odtwarzacz, komputery z łączem internetowym, rzutnik z nagłośnieniem, tablicę interaktywną, słowniki, prasę, plakaty i mapę krajów hiszpańskojęzycznych). Wdrożenie takich udogodnień i umiejętne korzystanie z nich wpłynie pozytywnie na odbiór zajęć przez ucznia, doda motywacji do działania i nauki języka hiszpańskiego.

Ponadto, warto podkreślić rolę nauczyciela, który powinien zapewnić uczniom stały kontakt z autentycznym językiem hiszpańskim oraz poszukiwać okazji, aby uczeń miał również kontakt z rodzimymi użytkownikami języka, angażując się w różnego rodzaju projekty międzynarodowe, wymiany uczniowskie czy warsztaty językowe z native speakerami. Zalecane jest wykorzystywanie autentycznych materiałów źródłowych takich jak: zdjęcia, filmy, nagrania audio, teksty itp. oraz używanie języka obcego jako języka komunikacji podczas zajęć w różnych rodzajach interakcji, tj. zarówno na poziomie nauczyciel – uczeń, jak i uczeń – uczeń.

Właściwe korzystanie z materiałów multimedialnych, kontakt z żywym językiem poprzez realizację różnorodnych projektów, z pewnością zmotywuje uczniów i stanie się źródłem inspiracji do nauki języka hiszpańskiego.

4. CELE KSZTAŁCENIA

W myśl *Nowej Podstawy Programowej* rozwijanie kompetencji w zakresie języka obcego nowożytnego należy traktować, jako proces wieloletni, naznaczony nierównomiernym rozwojem w zakresie poszczególnych umiejętności. Przyswajanie wiedzy na lekcjach języka hiszpańskiego możemy podzielić na trzy etapy:

Na I etapie edukacyjnym najważniejszym celem jest rozbudzenie w dzieciach pozytywnego nastawienia do nauki języka obcego nowożytnego.

Na II etapie kształcenia, najistotniejsze jest opanowanie znajomości języka na poziomie umożliwiającym dziecku w miarę sprawne komunikowanie się w języku obcym. Nowa podstawa programowa kładzie przede wszystkim nacisk na zrozumiałe komunikowanie się, na dalszy plan przenosząc poprawność wypowiedzi.

Z kolei III etap edukacyjny to moment, w którym poza sprawnym komunikowaniem się, w coraz większym stopniu istotna staje się precyzja wypowiedzi, a więc szeroki zakres środków językowych, jak też poprawność dotycząca zarówno wymowy, jak i pisowni. Według nowej podstawy programowej, w szkole średniej język obcy nowożytny staje się narzędziem poznawczym we wszystkich dyscyplinach wiedzy, stąd ważne jest rozwijanie kompetencji językowych i komunikacyjnych. Wzbogacanie słownictwa, w tym poznawanie terminologii właściwej dla każdego obszaru wiedzy, a także rozwijanie umiejętności posługiwania się różnorodnymi strukturami, umożliwiającymi realizowanie funkcji językowych, służy rozwojowi intelektualnemu ucznia, jako świadomego uczestnika życia społecznego, kulturalnego oraz naukowego zarówno w środowisku lokalnym, jak też międzynarodowym, czy wielokulturowym. Do skutecznego komunikowania się w języku obcym, niezbędne jest opanowanie pewnego zasobu słów i konstrukcji, a także stosowne i poprawne wykorzystanie ich w różnych sytuacjach. Dlatego też jednym z celów kształcenia językowego jest szeroko rozumiana „znajomość środków językowych” – słownictwa, struktur gramatycznych i realizowanych przez nie funkcji językowych, jak również poprawnej pisowni i wymowy.

I. Celem kształcenia ogólnego w liceum ogólnokształcącym i technikum jest:

- 1) traktowanie uporządkowanej, systematycznej wiedzy jako podstawy kształtowania umiejętności;
- 2) doskonalenie umiejętności myślowo-językowych, takich jak: czytanie ze zrozumieniem, pisanie twórcze, formułowanie pytań i problemów, posługiwanie się kryteriami, uzasadnianie, wyjaśnianie, klasyfikowanie, wnioskowanie, definiowanie, posługiwanie się przykładami itp.;
- 3) rozwijanie osobistych zainteresowań ucznia i integrowanie wiedzy przedmiotowej z różnych dyscyplin;
- 4) zdobywanie umiejętności formułowania samodzielnych i przemyślanych sądów, uzasadniania własnych i cudzych sądów w procesie dialogu we wspólnocie dociekającej;

- 5) łączenie zdolności krytycznego i logicznego myślenia z umiejętnościami wyobrażeniowo-twórczymi;
- 6) rozwijanie wrażliwości społecznej, moralnej i estetycznej;
- 7) rozwijanie narzędzi myślowych umożliwiających uczniom obcowanie z kulturą i jej rozumienie;
- 8) rozwijanie u uczniów szacunku dla wiedzy, wyrabianie pasji poznawania świata i zachęcanie do praktycznego zastosowania zdobytych wiadomości.

Do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego na III etapie edukacyjnym należą:

- 1) myślenie – rozumiane jako złożony proces umysłowy, polegający na tworzeniu nowych reprezentacji za pomocą transformacji dostępnych informacji, obejmującej interakcję wielu operacji umysłowych: wnioskowanie, abstrahowanie, rozumowanie, wyobrażanie sobie, sądzenie, rozwiązywanie problemów, twórczość. Dzięki temu, że uczniowie szkoły ponadpodstawowej uczą się równocześnie różnych przedmiotów, możliwe jest rozwijanie następujących typów myślenia: analitycznego, syntetycznego, logicznego, komputacyjnego, przyczynowo-skutkowego, kreatywnego, abstrakcyjnego; zachowanie ciągłości kształcenia ogólnego rozwija zarówno myślenie percepcyjne, jak i myślenie pojęciowe. Synteza obu typów myślenia stanowi podstawę wszechstronnego rozwoju ucznia;
- 2) czytanie – umiejętność łącząca zarówno rozumienie sensów, jak i znaczeń symbolicznych wypowiedzi; kluczowa umiejętność lingwistyczna i psychologiczna prowadząca do rozwoju osobowego, aktywnego uczestnictwa we wspólnocie, przekazywania doświadczeń między pokoleniami;
- 3) umiejętność komunikowania się w języku ojczystym i w językach obcych, zarówno w mowie, jak i w piśmie, to podstawowa umiejętność społeczna, której podstawą jest znajomość norm językowych oraz tworzenie podstaw porozumienia się w różnych sytuacjach komunikacyjnych;
- 4) kreatywne rozwiązywanie problemów z różnych dziedzin ze świadomym wykorzystaniem metod i narzędzi wywodzących się z informatyki, w tym programowanie;
- 5) umiejętność sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, w tym dbałość o poszanowanie praw autorskich i bezpieczne poruszanie się w cyberprzestrzeni;
- 6) umiejętność samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania, rzetelnego korzystania ze źródeł;
- 7) nabywanie nawyków systematycznego uczenia się, porządkowania zdobytej wiedzy i jej pogłębiania;
- 8) umiejętność współpracy w grupie i podejmowania działań indywidualnych.

5. CELE WYCHOWAWCZE

Założenia *Nowej Podstawy Programowej* wskazują, że szkoła powinna kształtować wśród uczniów postawy, które nie tylko sprzyjają ich dalszemu rozwojowi, ale również wspierają rozwój społeczeństwa. Kształtowanie wrażliwości językowej odbywa się nie tylko w szkole, ale także przez kontakt z otaczającym światem, poprzez dostrzeganie różnic między kulturami. Nauka języka obcego zaliczana jest do kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie, stanowiąc jedno z podstawowych narzędzi poznawczych we wszystkich dyscyplinach zdobywanej wiedzy.

Do najważniejszych celów wychowawczych należy : kształtowanie umiejętności pracy w grupie, współdziałania, negocjowania, mediacji, komunikacji i współpracy, udział w projektach indywidualnych lub zespołowych, ich organizacji i zarządzaniu nimi. Uczeń powinien być wychowywany w duchu poszanowania tradycji i kultury własnego narodu jak i innych kultur i tradycji, szacunku wobec ludzi, środowiska przyrodniczego.

Proces wychowawczy w liceum i technikum powinien służyć kształtowaniu postaw uczciwości, wiarygodności, poczucia własnej wartości, ciekawości poznawczej, kreatywności, przedsiębiorczości. Wychowanie powinno być ukierunkowane na kształtowanie postawy obywatelskiej, patriotycznej i prospołecznej wśród uczniów, gotowości do uczestnictwa w kulturze, podejmowania inicjatyw, dbałości o własne zdrowie i najbliższe otoczenie.

Nauczyciel powinien zachęcać do angażowania się w wolontariat, podejmowania działań na rzecz środowiska szkolnego i lokalnego, podejmowania działań na rzecz ochrony środowiska, rozwijania zainteresowania ekologią.

6. TREŚCI NAUCZANIA - WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE DLA POZIOMU III.2.0 i III.2.

Opis wymagań nauczania języka obcego zawarty w *Nowej Podstawie Programowej*, powiązany jest z *Europejskim systemem opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*.

Zajęcia z języków obcych nowożytnych prowadzone są na III etapie edukacyjnym na następujących poziomach:

1. III.1.P – kontynuacja 1. języka obcego nowożytnego ze szkoły podstawowej – kształcenie w zakresie podstawowym,
2. III.1.R – kontynuacja 1. języka obcego nowożytnego ze szkoły podstawowej – kształcenie w zakresie rozszerzonym,
3. III.2.0. - 2. język obcy nowożytny od początku w klasie I liceum ogólnokształcącego lub technikum,
4. III.2. - kontynuacja 2. języka obcego nowożytnego ze szkoły podstawowej;
5. III.DJ - kontynuacja 1. albo 2. języka obcego nowożytnego ze szkoły podstawowej albo od początku w klasie I liceum ogólnokształcącego dwujęzycznego, technikum dwujęzycznego lub w oddziale dwujęzycznym w liceum ogólnokształcącym lub technikum albo kontynuacja z klasy wstępnej.

Etap edukacyjny	Język obcy nowożytny nauczany jako	Wariant podstawy programowej	Opis	Nawiązanie do poziomu ESOKJ
trzeci (szkoła podstawowa: liceum ogólnokształcące, technikum)	pierwszy	III.1.P	kontynuacja 1. języka obcego nowożytnego ze szkoły podstawowej – kształcenie w zakresie podstawowym	B1 (B1+ w zakresie rozumienia wypowiedzi)
		III.1.R	kontynuacja 1. języka obcego nowożytnego ze szkoły podstawowej – kształcenie w zakresie rozszerzonym	B2 (B2+ w zakresie rozumienia wypowiedzi)
	drugi	III.2.0.	2. język obcy nowożytny od początku w klasie I liceum ogólnokształcącego lub technikum	A2
		III.2.	kontynuacja 2. języka obcego nowożytnego ze szkoły podstawowej	A2+
	pierwszy albo drugi	III.D.J	kontynuacja 1. albo 2. języka obcego nowożytnego ze szkoły podstawowej ALBO od początku w klasie I liceum ogólnokształcącego dwujęzycznego, technikum dwujęzycznego lub w oddziale dwujęzycznym w liceum ogólnokształcącym lub technikum ALBO kontynuacja z klasy wstępnej	B2+ (C1 w zakresie rozumienia wypowiedzi)

Cele szczegółowe stanowią rozwinięcie celów ogólnych, w nowej podstawie programowej wyróżniamy wariant III.2.0.

Podstawa programowa – wariant III.2.0.

Język obcy nowożytny nauczany jako drugi (2. język obcy nowożytny od początku w klasie I liceum ogólnokształcącego lub technikum)

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Znajomość środków językowych.

Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych i fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.

II. Rozumienie wypowiedzi.

Uczeń rozumie proste wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

III. Tworzenie wypowiedzi.

Uczeń samodzielnie tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

IV. Reagowanie na wypowiedzi.

Uczeń uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie w formie prostego tekstu, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

V. Przetwarzanie wypowiedzi.

Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych i fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów:

1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania);

2) miejsce zamieszkania (np. dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, prace domowe);

3) edukacja (np. szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, oceny szkolne, życie szkoły, zajęcia pozalekcyjne);

4) praca (np. popularne zawody i związane z nimi czynności, miejsce pracy, praca dorywcza, wybór zawodu);

- 5) życie prywatne (np. rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości);
- 6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowywanie, lokale gastronomiczne);
- 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary i ich cechy, sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze, promocje, korzystanie z usług);
- 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, hotel, wycieczki, zwiedzanie);
- 9) kultura (np. uczestnictwo w kulturze, tradycje i zwyczaje, media);
- 10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, obiekty sportowe, imprezy sportowe, uprawianie sportu);
- 11) zdrowie (np. samopoczucie, choroby i ich objawy wizyta u lekarza);
- 12) nauka i technika (np. korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych i technologii informacyjno-komunikacyjnych);
- 13) świat przyrody (np. pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta, elementy krajobrazu

II. Uczeń rozumie proste wypowiedzi ustne (np. rozmowy, wiadomości, komunikaty, ogłoszenia, instrukcje) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka:

- 1) reaguje na polecenia;
- 2) określa główną myśl wypowiedzi;
- 3) określa intencje nadawcy lub autora wypowiedzi;
- 4) określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników);
- 5) znajduje w wypowiedzi określone informacje;
- 6) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.

III. Uczeń rozumie proste wypowiedzi pisemne (np. listy, e-maile, SMS-y, pocztówki, napisy, broszury, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, instrukcje, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, artykuły, wywiady, wpisy na forach i blogach, teksty narracyjne i literackie):

- 1) określa główną myśl tekstu lub fragmentu tekstu;
- 2) określa intencje nadawcy lub autora tekstu;
- 3) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, czas, miejsce, sytuację);
- 4) znajduje w tekście określone informacje;
- 5) rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu.

IV. Uczeń tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne:

- 1) opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;
- 2) opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;
- 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
- 4) przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;

- 5) opisuje upodobania;
- 6) wyraża i uzasadnia swoje opinie;
- 7) wyraża uczucia i emocje;
- 8) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.

V. Uczeń tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne (np. ogłoszenie, zaproszenie, życzenia, wiadomość, SMS, pocztówkę, e-mail, historyjkę, wpis na blogu):

- 1) opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;
- 2) opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i 33 teraźniejszości;
- 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
- 4) przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
- 5) opisuje upodobania;
- 6) wyraża i uzasadnia swoje opinie;
- 7) wyraża uczucia i emocje;
- 8) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.

VI. Uczeń reaguje ustnie w typowych sytuacjach:

- 1) przedstawia siebie i inne osoby;
- 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę; podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu (np. prosi o wyjaśnienie, powtórzenie, sprecyzowanie; upewnia się, że rozmówca zrozumiał jego wypowiedź);
- 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
- 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami innych osób;
- 5) wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;
- 6) składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;
- 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
- 8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje; prowadzi proste negocjacje w sytuacjach życia codziennego;
- 9) prosi o radę i udziela rady;
- 10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- 11) nakazuje, zakazuje;
- 12) wyraża prośbę oraz zgodę na spełnienie prośby lub odmowę spełnienia prośby;
- 13) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek);
- 14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.

VII. Uczeń reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. wiadomość, SMS, e-mail, wpis na czacie lub forum) w typowych sytuacjach:

- 1) przedstawia siebie i inne osoby;
- 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę (np. podczas rozmowy na czacie);
- 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz lub ankietę);
- 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami innych osób;
- 5) wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;
- 6) składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;
- 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
- 8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje; prowadzi proste negocjacje w sytuacjach życia codziennego;
- 9) prosi o radę i udziela rady;
- 10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- 11) nakazuje, zakazuje;
- 12) wyraża prośbę oraz zgodę na spełnienie prośby lub odmowę spełnienia prośby;
- 13) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek);
- 14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.

VIII. Uczeń przetwarza prosty tekst ustnie lub pisemnie:

- 1) przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. mapach, symbolach, piktogramach) lub audiowizualnych (np. filmach, reklamach);
- 2) przekazuje w języku obcym nowożytnym lub języku polskim informacje sformułowane w tym języku obcym;
- 3) przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje sformułowane w języku polskim.

IX. Uczeń posiada:

- 1) podstawową wiedzę o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym, oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu lokalnego, europejskiego i globalnego;
- 2) świadomość związku między kulturą własną i obcą oraz wrażliwość międzykulturową.

X. Uczeń dokonuje samooceny i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, stosowanie mnemotechnik, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym nowożytnym).

XI. Uczeń współdziała w grupie (np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych).

XII. Uczeń korzysta z różnych źródeł informacji w języku obcym nowożytnym, również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.

XIII. Uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, identyfikowanie słów kluczy lub internacjonalizmów) i strategie kompensacyjne, w przypadku gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu (np. upraszczanie formy wypowiedzi, zastępowanie innym wyrazem, opis, wykorzystywanie środków niewerbalnych).

XIV. Uczeń posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

Podstawa programowa – wariant III.2.

Język obcy nowożytny nauczany jako drugi (kontynuacja 2. języka obcego nowożytnego ze szkoły podstawowej)

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Znajomość środków językowych.

Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych i fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.

II. Rozumienie wypowiedzi.

Uczeń rozumie proste wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

III. Tworzenie wypowiedzi.

Uczeń samodzielnie tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

IV. Reagowanie na wypowiedzi.

Uczeń uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie w formie prostego tekstu, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

V. Przetwarzanie wypowiedzi.

Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych i fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów:

1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania,

2) miejsce zamieszkania (np. dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, prace domowe);

3) edukacja (np. szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, oceny szkolne, życie szkoły, zajęcia pozalekcyjne);

- 4) praca (np. popularne zawody i związane z nimi czynności i obowiązki, miejsce pracy, praca dorywcza, wybór zawodu);
- 5) życie prywatne (np. rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, problemy
- 6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowywanie, lokale gastronomiczne);
- 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary i ich cechy, sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze, wymiana i zwrot towaru, promocje, korzystanie z usług);
- 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, baza noclegowa, wycieczki, zwiedzanie);
- 9) kultura (np. twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, tradycje i zwyczaje, media);
- 10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, obiekty sportowe, imprezy sportowe, uprawianie sportu);
- 11) zdrowie (np. tryb życia, samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie);
- 12) nauka i technika (np. wynalazki, korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych i technologii informacyjno-komunikacyjnych);
- 13) świat przyrody (np. pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta, krajobraz, ochrona środowiska naturalnego);
- 14) życie społeczne (np. wydarzenia i zjawiska społeczne).

II. Uczeń rozumie proste wypowiedzi ustne (np. rozmowy, wiadomości, komunikaty, ogłoszenia, instrukcje) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka:

- 1) reaguje na polecenia;
- 2) określa główną myśl wypowiedzi;
- 3) określa intencje nadawcy lub autora wypowiedzi;
- 4) określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników);
- 5) znajduje w wypowiedzi określone informacje;
- 6) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.

III. Uczeń rozumie proste wypowiedzi pisemne (np. listy, e-maile, SMS-y, pocztówki, napisy, broszury, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, instrukcje, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, artykuły, recenzje, wywiady, wpisy na forach i blogach, teksty narracyjne i literackie):

- 1) określa główną myśl tekstu lub fragmentu tekstu;
- 2) określa intencje nadawcy lub autora tekstu;
- 3) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu, czas, miejsce, sytuację);
- 4) znajduje w tekście określone informacje;
- 5) rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu.

IV. Uczeń tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne:

- 1) opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;

2) opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;

3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;

4) przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;

5) opisuje upodobania;

6) wyraża i uzasadnia swoje opinie, przedstawia opinie innych osób;

7) wyraża uczucia i emocje;

8) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.

V. Uczeń tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne (np. ogłoszenie, zaproszenie, życzenia, wiadomość, SMS, pocztówkę, e-mail, historyjkę, wpis na blogu):

1) opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;

2) opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;

3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;

4) przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;

5) opisuje upodobania;

6) wyraża i uzasadnia swoje opinie, przedstawia opinie innych osób;

7) wyraża uczucia i emocje;

8) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.

VI. Uczeń reaguje ustnie w typowych sytuacjach:

1) przedstawia siebie i inne osoby;

2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę; podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu (np. prosi o wyjaśnienie, powtórzenie, sprecyzowanie; upewnia się, że rozmówca zrozumiał jego wypowiedź);

3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;

4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami innych osób;

5) wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;

6) składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;

7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;

8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje, zachęca; prowadzi proste negocjacje w sytuacjach życia codziennego;

9) prosi o radę i udziela rady;

10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;

11) ostrzega, nakazuje, zakazuje, instruuje;

12) wyraża prośbę oraz zgodę na spełnienie prośby lub odmowę spełnienia prośby; 13) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek, niezadowolenie, zdziwienie, nadzieję, obawę);

14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.

VII. Uczeń reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. wiadomość, SMS, e-mail, wpis na czacie lub forum, w typowych sytuacjach:

1) przedstawia siebie i inne osoby;

2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę (np. podczas rozmowy na czacie);

3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz lub ankietę);

4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami innych osób;

5) wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;

6) składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;

7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;

8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje, zachęca; prowadzi proste negocjacje w sytuacjach życia codziennego;

9) prosi o radę i udziela rady;

10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;

11) ostrzega, nakazuje, zakazuje, instruuje;

12) wyraża prośbę oraz zgodę na spełnienie prośby lub odmowę spełnienia prośby; 13) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek, niezadowolenie, zdziwienie, nadzieję, obawę);

14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.

VIII. Uczeń przetwarza prosty tekst ustnie lub pisemnie:

1) przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, symbolach, piktogramach) lub audiowizualnych (np. filmach, reklamach);

2) przekazuje w języku obcym nowożytnym lub języku polskim informacje sformułowane w tym języku obcym;

3) przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje sformułowane w języku polskim.

IX. Uczeń posiada:

1) podstawową wiedzę o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym, oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu lokalnego, europejskiego i globalnego;

2) świadomość związku między kulturą własną i obcą oraz wrażliwość międzykulturową.

X. Uczeń dokonuje samooceny i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, stosowanie mnemotechnik, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym nowożytnym).

XI. Uczeń współdziała w grupie (np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych).

XII. Uczeń korzysta z różnych źródeł informacji w języku obcym nowożytnym, również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.

XIII. Uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, identyfikowanie słów kluczy lub internacjonalizmów) i strategie kompensacyjne, w przypadku gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu (np. upraszczanie formy wypowiedzi, zastępowanie innym wyrazem, opis, wykorzystywanie środków niewerbalnych).

XIV. Uczeń posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

7. TREŚCI NAUCZANIA W PODRĘCZNIKACH *ARRIBA JOVEN*

Arriba Joven 1 ROZDZIAŁ 1: Hola, ¿qué tal?	
Treści leksykalne	• Alfabet • Dane osobowe • Kraje i narodowości • Zawody i miejsca pracy • Liczebniki 0-100
Treści funkcjonalne	• Witanie i żegnanie się, reakcje na powitanie • Pytanie i udzielanie danych osobowych (imię, nazwisko, wiek, narodowość, wiek, narodowość, zawód). • Literowanie słów. Poprawna artykulacja dźwięków hiszpańskich. • Liczebniki 0 - 100 • Dodawanie, odejmowanie, mnożenie i dzielenie • Pytanie o znaczenie słów i podstawowych zw
Treści gramatyczne	• Rodzaj męski i żeński • Rodzaj i liczba przymiotników wskazujących narodowości • Zaimki osobowe • Rodzaj i liczba rzeczownika • Uzgodnienie przymiotnika z rzeczownikiem pod względem liczby i rodzaju • Przyimek en • Zaimki pytajne cómo, quién, de dónde, • Czasowniki nieregularne: <i>ser</i> i <i>tener</i> • Koniugacje czasowników: <i>-ar</i>, <i>-er</i>, <i>-ir</i> i czasowników regularnych zwrotnych (<i>llamarse</i>, <i>dedicarse</i>)
Treści społeczno-kulturowe	• Kraje Ameryki Południowej • Przykłady miast i krajów hiszpańskojęzycznych • Znane osoby hiszpańskojęzyczne
ROZDZIAŁ 2: Mi clase de español	

Treści leksykalne	• Wyposażenie klasy, przybory szkolne • Kolory • Pomieszczenia w domu i ich wyposażenie • Rodzaje domów • Przymiotniki opisujące dom i dzielnice
Treści funkcjonalne	• Opis klasy • Opisywanie położenia przedmiotów • Opisywanie domu • Opisywanie miejsca zamieszkania • Opisywanie przedmiotów
Treści gramatyczne	• Przyimki związane z położeniem: <i>cerca de, lejos de, encima de, debajo de, a la izquierda de, a la derecha de, delante de, detrás de</i>, etc. • Rodzaj męski i żeński • Czasowniki regularne w czasie teraźniejszym –ar, -er, Ir, • Bezokolicznik • Liczebniki porządkowe • Rodzajniki nieokreślone un, una, unos, unas • Rodzajniki określone el, la, los, las • Zaimki pytające: <i>dónde, cuántos, qué</i> • Liczba pojedyncza i mnoga • Różnica w użyciu <i>estar</i> i <i>hay</i>
Treści społeczno-kulturowe	• Znane miejsca i atrakcje turystyczne w Hiszpanii • Atrakcje na mapie Hiszpanii
ROZDZIAŁ 3: ¿Cómo soy? ¿Cómo estoy?	
Treści leksykalne	• Przymiotniki opisujące wygląd zewnętrzny i charakter • Przymiotniki opisujące stany emocjonalne • Ubrania • Wzory i typy materiałów • Przymiotniki opisujące materiały • Środki transportu
Treści funkcjonalne	• Opis wyglądu zewnętrznego i charakteru osób • Opis ubrań • Mówienie o samopoczuciu i naszych relacjach • Kupowanie: pytanie o produkt, cenę i formę płatności • Mówienie o ubiorze na różne okazje • Udzielanie informacji, jakimi środkami komunikacji poruszamy się
Treści gramatyczne	• Różnica w użyciu czasowników <i>ser</i> i <i>estar</i> • Zaimki dzierżawcze • Uzgodnienie przymiotnika z rzeczownikiem pod względem liczby i rodzaju • Przymiotniki dzierżawcze • Czasowniki <i>ser, llevar</i> i <i>tener</i>

	• Czasownik <i>ir</i> • Użycie spójników <i>a, de, en</i> • Rodzajniki ściągnięte <i>al i del</i>
Treści społecznokulturowe	• Cechy charakterystyczne w wyglądzie i charakterze Hiszpanów
ROZDZIAŁ 4: Un día en mi vida	
Treści leksykalne	• Godziny • Kolory • Dni tygodnia • Miesiące • Pory roku • Czynności wykonywane każdego dnia
Treści funkcjonalne	• Pytanie o czas i podawanie godzin • Opisywanie codziennych zwyczajów • Przysłówki częstotliwości • Wskazywanie rozpoczęcia, trwania i zakończenia czynności • Wskazywanie pory dnia • Opis rodziny • Mówienie o rodzinnych relacjach
Treści gramatyczne	• Spójniki <i>de... a..., desde... hasta...</i> • Użycie <i>por</i> z częściami dnia (<i>por la mañana, por la tarde, por la noche</i>) • Spójnik <i>de</i> z godzinami (<i>A las 8 de la mañana</i>) • Użycie rodzajnika określonego przy porach dnia i datach • Odmiana czasownika nieregularnego <i>ver</i> w czasie teraźniejszym <i>Presente de Indicativo</i>. • Czas teraźniejszy <i>Presente de Indicativo</i>- czasowniki nieregularne w pierwszej osobie, czasowniki zwrotne, czasowniki z przegłosem • Odmiana czasowników nieregularnych (oboczności <i>o/ue, e/ie,</i>) w czasie teraźniejszym <i>Presente de Indicativo</i>. • Przysłówki częstotliwości (<i>siempre, a menudo, a veces, nunca</i>).
Treści społecznokulturowe	• Różnice czasowe na świecie • Codzienne zwyczaje na świecie
ROZDZIAŁ 5: Me gusta salir con mis amigos	
Treści leksykalne	• Czynności związane z czasem wolnym • Hobby i zainteresowania • Części ciała • Sport • Jedzenie- owoce, warzywa, mięsa, ryby, owoce morze, napoje i inne • Smaki • Potrawy
Treści funkcjonalne	• Mówienie jak spędzamy czas wolny • Wyrażanie upodobań i preferencji

	• Opis zainteresowań i gustów • Mówienie o upodobaniach • Mówienie o dolegliwościach • Wyrażanie opinii o aktywności fizycznej i sportach • Opis potraw • Mówienie o upodobaniach żywieniowych
Treści gramatyczne	• Czasownik <i>gustar</i> i mu podobne (<i>encantar, interesar, molestar, apetecer, importar, doler</i>) • <i>Yo también/ yo tampoco/ yo sí/ yo no</i>
Treści społeczno-kulturowe	• Zwyczaje żywieniowe w Hiszpanii • Typowe hiszpańskie potrawy • Różnice żywieniowe, zwyczajowe i kulturowe między Polską, a Hiszpanią

Arriba Joven 2 ROZDZIAŁ 1	
Treści leksykalne	• Dane personalne, zainteresowania, wskazywanie drogi, opis otoczenia, słownictwo związane z miastem, słownictwo związane z przyrodą
Treści funkcjonalne	• Opis drogi do wybranego miejsca, lokalizacja miejsc • Umiejętność adekwatnej reakcji na pytanie o drogę • Udzielanie instrukcji, wskazówek w stylu formalnym i nieformalnym
Treści gramatyczne	• Przyimki miejsca i ruchu
Treści społeczno-kulturowe	• Kultura Hiszpanii i Ameryki Południowej
ROZDZIAŁ 2	
Treści leksykalne	• Słownictwo związane ze sklepem i restauracją • Produkty żywnościowe • Posiłki • Sposoby przyrządzania potraw
Treści funkcjonalne	• Przeprowadzenie dialogu w sklepie i restauracji • Pytanie o pozwolenie, umiejętność zapytania o cenę, rodzaj produktu • Zamówienie dania w restauracji, zapytanie o składniki itp
Treści gramatyczne	• Zaimki wskazujące, dopełnienie bliższe, różnica między <i>muy</i> (bardzo) i <i>mucho</i> (dużo) • Zaimki osobowe w funkcji dopełnienia bliższego <i>lo, la, los, las</i>
Treści społeczno-kulturowe	• Typowe potrawy krajów hiszpańskojęzycznych
ROZDZIAŁ 3	
Treści leksykalne	• Pogoda i zjawiska klimatyczne • Pory roku

	• Czynności związane z życiem codziennym
Treści funkcjonalne	• Opowiadanie o pogodzie • Opis prognozy pogody • Opowiadanie o czynnościach dnia codziennego • Pytanie o pozwolenie, udzielanie rad i wyrażanie nakazów
Treści gramatyczne	• Gerundio • Peryfrazy określające czas przyszły
Treści społeczno-kulturowe	• Różnice pogodowe w Polsce i Hiszpanii
ROZDZIAŁ 4	
Treści leksykalne	• Słownictwo związane z doświadczeniami życiowymi • Podróże, turystyka, zwierzęta
Treści funkcjonalne	• Zrozumienie wypowiedzi ustnych i pisemnych w czasie przeszłym • Opowiadanie o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości • Przedstawianie faktów z przeszłości
Treści gramatyczne	• Czas Pretérito Perfecto – czas przeszły, określniki czasu, zasady użycia • Zaimki nieokreślone
Treści społeczno-kulturowe	• Doświadczenia z kulturą hiszpańskojęzyczną
ROZDZIAŁ 5	
Treści leksykalne	• Słownictwo związane ze światem, domem, miastem w kontekście przyszłości • Horoskop
Treści funkcjonalne	• Rozumienie pytań o przyszłość • Opowiadanie o planach, projektach i o przyszłości • Przewidywanie, wyrażanie prawdopodobieństwa • Proponowanie, przyjmowanie i odrzucanie propozycji • Wyrażanie i uzasadnianie swojej opinii i poglądów, przedstawianie i ustosunkowanie się do opinii i poglądów innych osób
Treści gramatyczne	• Futuro Imperfecto – czas przyszły, określniki i zasady użycia czasu
Treści społeczno-kulturowe	• Pogoda w krajach hiszpańskojęzycznych

Arriba Joven 3 ROZDZIAŁ 1	
Treści leksykalne	• Czynności życia codziennego, rozrywka i czas wolny, plaża
Treści funkcjonalne	• Rozumienie wypowiedzi jak inni opowiadają o sobie, swoich gustach i

	zainteresowaniach - Pytanie o pozwolenie, proszenie i udzielanie informacji osobistych, udzielania rad, wyrażanie upodobań - Udzielanie lub odmawianie pozwolenia, odpowiadanie na pytania związane ze zwyczajami dnia codziennego - Opisywanie upodobań
Treści gramatyczne	Czas teraźniejszy Presente de Indicativo, czasowniki typu gustar
ROZDZIAŁ 2:	
Treści leksykalne	- Podróże, turystyka - Przyroda - Liczby
Treści funkcjonalne	- Odpowiadanie na pytania związane z odbytymi podróżami, - Umiejętność porozumienia się w sytuacjach związanych z turystyką i podróżami - Opisywanie zakończonych wydarzeń - Dialog w hotelu i planowanie podróży - Reagowanie na pytania zadane przez obsługę hotelu - Planowanie podróży
Treści gramatyczne	Czas przeszły – Pretérito Indefinido – określniki czasu, zasady użycia
Treści społeczno-kulturowe	Położenie wybranych krajów hiszpańskojęzycznych, podawanie odległości
ROZDZIAŁ 3	
Treści leksykalne	Doświadczenia życiowe, biografia
Treści funkcjonalne	- Rozumienie pytań związanych z doświadczeniem z przeszłości - Rozumienie ogłoszeń w prasie i w Internecie - Opowiadanie swoich doświadczeniach, wydarzeniach z przeszłości - Umiejętność przekazywania własnymi słowami informacji przeczytanych w ogłoszeniu
Treści gramatyczne	Porównanie czasów Pretérito Perfecto i Pretérito Indefinido
ROZDZIAŁ 4	
Treści leksykalne	- Opis osób, przedmiotów i miast - Zwyczaje
Treści funkcjonalne	- Zrozumienie opisu osób, przedmiotów i miast - Opowiadanie o wyglądzie osób, przedmiotów i miast oraz o zwyczajach w Hiszpanii - Reagowanie na pytania związane z wyglądem osób, przedmiotów i miast
Treści gramatyczne	Różnica między czasownikami <i>SER</i> i <i>ESTAR</i>

	• Przymiotniki zmieniające znaczenie z użyciem czasowników ser i estar
Treści społeczno-kulturowe	• Ciekawostki kulturalne związane z Hiszpanią
ROZDZIAŁ 5	
Treści leksykalne	• Prace domowe • Poszerzenie słownictwa dotyczącego wskazywania drogi w mieście
Treści funkcjonalne	• Zrozumienie opisów przestrzennych, pytania o drogę i wskazanie jej • Pytanie o pozwolenie, udzielanie rad, wyrażanie rozkazów, instrukcji • Zapraszanie i proponowanie • Udzielanie lub odmawianie pozwolenia • Reagowanie na polecenia i instrukcje
Treści gramatyczne	• Tryb rozkazujący twierdzący • dopełnienie bliższe i dalsze

Arriba Joven 4 ROZDZIAŁ 1	
Treści leksykalne	• Dzieciństwo, wynalazki, dawne cywilizacje • Szkoła i edukacja, bajki, telewizja
Treści funkcjonalne	• Zrozumienie opisów w przeszłości • Opis przeszłości i dzieciństwa, mówienie o zwyczajach z przeszłości • Odpowiedź na pytania związane z różnymi etapami w życiu • Opowiadanie o dzieciństwie i dawnych zwyczajach
Treści gramatyczne	• Pretérito Imperfecto – czas przeszły niedokonany, jego określniki i zasady użycia
ROZDZIAŁ 2	
Treści funkcjonalne	• Opowiadanie i rozumienie anegdot, wspomnień, faktów • Reagowanie na pytania związane z wydarzeniami osobistymi z przeszłości
Treści gramatyczne	• Pretérito Perfecto, Pretérito Indefinido, Pretérito Imperfecto
Treści społeczno-kulturowe	• Fakty historyczne związane z Hiszpanią i Ameryką Łacińską
ROZDZIAŁ 3	
Treści leksykalne	• Nauka i technika, horoskop, karty
Treści funkcjonalne	• Zrozumienie bardziej złożonych pytań o przyszłość • Wyrażanie planów na przyszłość, składanie obietnic, określanie prawdopodobieństwa • Reakcja na pytania związane z przyszłością

Treści gramatyczne	• Futuro imperfecto – czas przyszły
Treści społeczno-kulturowe	• Hiszpańskie święta
ROZDZIAŁ 4	
Treści leksykalne	• Zdrowie, lekarstwa • Sieci społecznościowe
Treści funkcjonalne	• Znajomość i zrozumienie wyrażen niezbędnych podczas wizyty u lekarza i w aptece • Pytanie o pozwolenie, udzielanie rad, wyrażanie prawdopodobieństwa • Udzielanie i odmawianie pozwolenia, umiejętność reagowania na prośby w stylu formalnym lub nieformalnym
Treści gramatyczne	• Condicional Simple, różnica pomiędzy Futuro Imperfecto i Condicional Simple
Treści społeczno-kulturowe	• Porównanie profilu w Sieci społecznościowej w Polsce i w Hiszpanii
ROZDZIAŁ 5	
Treści funkcjonalne	• Rozumienie rad udzielanych przez inne osoby • Wyrażanie życzeń, udzielanie rad, mówienie o uczuciach • Reagowanie w sposób adekwatny na rady i życzenia • Listy i maile w stylu formalnym i nieformalnym
Treści gramatyczne	• Presente do Subjuntivo – jego określniki i zasady użycia, czasowniki wyrażające życzenia

8. FORMY, METODY I TECHNIKI NAUCZANIA Z PODRĘCZNIKIEM *ARRIBA JOVEN*

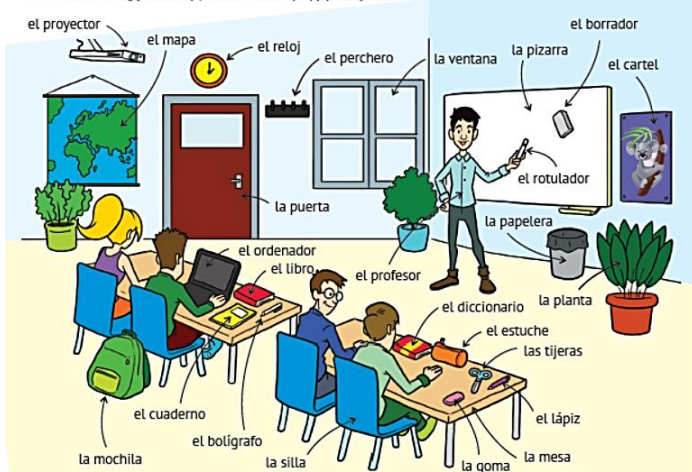
Formy i techniki prowadzenia lekcji powinny być odpowiednio dobrane do treści i celów lekcji, preferencji uczniów i ich osobowości. Forma pracy powinna być zaplanowana zgodnie z zadaniami i warunkami, jakie będą mogły zostać spełnione w klasie na lekcji. Niniejszy program nauczania skupia się na wielu możliwych realizacjach lekcji: pracy indywidualnej, w parach oraz pracy ze wszystkim uczniami. Wymiana opinii, zadania oparte na dyskusji, czynny udział wszystkich uczniów w dochodzeniu do wspólnych wniosków, jak i samodzielna praca, mają na celu uatrakcyjnienie zajęć. Z kolei wejście w dyskusje na forum klasy i przedstawienie swoich uzasadnień czy dojście razem do wspólnej konkluzji ma kształtować w uczniach swobodę wyrażania opinii i budować pewność i świadomość poprawnego używania języka w obecności innych osób.

Od września 2015 roku, zgodnie ze zmianami wprowadzonymi przez Ministerstwo Edukacji Narodowej uczniowie i nauczyciele pracują z podręcznikami wieloletnimi, które zakładają brak możliwości zamieszczania w nich zapisów czy notatek przez ucznia. W tym celu wszystkie ćwiczenia i aktywności wymagające uzupełnienia pisemnego, znajdują się w zeszytach ćwiczeń. W podręczniku zawarta jest informacja, kiedy należy udzielić odpowiedzi na dane zadanie w zeszytach. Nauczyciel powinien poinformować i zwrócić uwagę na polecenia w podręczniku, typu: *uzupełnij w zeszytach, przepisz, udziel pisemnej odpowiedzi w zeszytach* etc.

Efektywność nauczania w dużej mierze uzależniona jest od stopnia intensywności kontaktu z językiem hiszpańskim, dlatego też ważne jest, aby na lekcji języka hiszpańskiego stwarzać sytuacje, które w przyjaznej i komfortowej atmosferze będą służyć naturalnej potrzebie komunikacji. Mimo, że nie jest łatwo rozpocząć nauczanie języka obcego, posługując się wyłącznie nim od pierwszych lekcji, wskazane jest, aby był językiem obecnym w interakcji w klasie. Konsekwentnie wprowadzane zwroty i wyrażenia, których znaczenie ilustrowane jest przez odpowiedni gest, a następnie przykład, są przyswajane i stopniowo z sukcesem używane przez uczniów. Dodatkowym ułatwieniem są klasowe rytuały, np. powitanie, pożegnanie, sprawdzanie listy obecności, zapisywanie daty, kolejnego numeru lekcji, składanie życzeń urodzinowych oraz wykonywanie ćwiczeń tego samego typu.

Należy podkreślić, że bardzo ważną rolę w procesie nauki języka obcego odgrywa podręcznik, z którym pracujemy na lekcji – jego treść ale i jego forma, w jakiej został stworzony. Poniżej prezentujemy podręcznik *Arriba Joven 1* wraz z przykładowymi zadaniami.

2.1. Observa el siguiente vocabulario de la clase.
Zwroc uwagę na nazwy przedmiotów znajdujących się w klasie.

W każdym rozdziale na samym początku pojawia się wprowadzenie nowego słownictwa, przeciwiczenie i utrwalenie wymowy, mające również na celu pozbycie się potencjalnie występujących błędów fonetycznych. Dołączona ilustracja do słówek ma na celu lepsze zapamiętywanie i uniknięcie potrzeby tłumaczenia na język polski, a tym samym unikanie używania języka ojczystego w czasie lekcji.

2.2. Escucha el audio y elige la respuesta correcta.
Wysłuchaj nagrania i wybierz poprawną odpowiedź.

1. ¿Cuántos estudiantes hay en clase?
 - a. Hay cuatro estudiantes.
 - b. Hay cinco estudiantes.
 - c. Hay diez estudiantes.
2. ¿Hay plantas en la clase?
 - a. No, no hay plantas.
 - b. Si, hay una planta.
 - c. Si, hay tres plantas.
3. ¿Dónde están los estudiantes y el profesor?
 - a. Están en la biblioteca.
 - b. Están en la clase de español.
 - c. Están en la discoteca.

Zadania oznaczone „słuchawkami”, czyli z wykorzystaniem plików audio mają na celu rozwinięcie u ucznia zdolności rozumienia ze słuchu, utrwalenie nowego słownictwa i wprowadzenie w nowe konstrukcje gramatyczne, które występują w danym rozdziale. Krótkie i proste formy zdań mają na celu pokazanie uczniowi jak poprawnie wypowiadać się w prosty i zrozumiały sposób.

2.3. a Colores variables en género.
Nazwy kolorów, których rodzaj jest zmienny.

2.3. b Colores invariables en género.
Nazwy kolorów, których rodzaj nie ulega zmianie.

Ej. 1: - ¿De qué color es la mesa? - La mesa es blanca.
Ej. 2: - ¿De qué color es la silla? - La silla es azul.
Ej. 3: - ¿De qué color es el diccionario? - El diccionario es rosa.

2.4. Hablamos de colores.
Mówimy o kolorach.

Połączenie słownictwa i obrazków służy ułatwieniu zapamiętywania. Przeprowadzenie krótkich dialogów o prostej konstrukcji w parach bądź w grupie ma na celu zbudowanie pewności siebie u ucznia w porozumiewaniu

i wypracowanie poprawnej wymowy oraz prawidłowych

2.13. El género en los sustantivos.

Rodział rzeczowników.

MASCULINO	FEMENINO
-O el libro, el niño, el baño Excepciones: la mano, la radio, la foto, la moto	-A la pizarra, la silla, la casa Excepciones: el día, el mapa, el tema, el problema
-OR el color, el amor Excepciones: la flor	-CIÓN / -SIÓN la dirección, la solución, la canción, la expresión
-AJE el viaje, el traje, el garaje	-DAD la actividad, la cantidad

2.14. Los artículos determinados e indeterminados.

Rodzajniki określone i nieokreślone.

DETERMINADOS	MASCULINO	FEMENINO	
Singular Plural	el los	la las	• Hablamos de un sustantivo conocido o que es concreto o único . Ej.: El libro rojo es de Pedro. Ej.: El Museo del Prado es muy interesante.
INDETERMINADOS	MASCULINO	FEMENINO	
Singular Plural	un unos	una unas	• Hablamos de un sustantivo por primera vez o es no concreto , es parte de un grupo. Ej.: Tengo un coche nuevo. Ej.: Busco un restaurante español en el centro.

2.14. Los artículos determinados e indeterminados.

Rodzajniki określone i nieokreślone.

DETERMINADOS	MASCULINO	FEMENINO	
Singular Plural	el los	la las	• Hablamos de un sustantivo conocido o que es concreto o único . Ej.: El libro rojo es de Pedro. Ej.: El Museo del Prado es muy interesante.
INDETERMINADOS	MASCULINO	FEMENINO	
Singular Plural	un unos	una unas	• Hablamos de un sustantivo por primera vez o es no concreto , es parte de un grupo. Ej.: Tengo un coche nuevo. Ej.: Busco un restaurante español en el centro.

2.15. Escribe en tu cuaderno los siguientes sustantivos con los artículos determinados.

Zapisz w zeszyte następujące rzeczowniki z odpowiednim rodzajnikiem określonym.

Ej.: 1 - los libros

2.16. Escribe en tu cuaderno los siguientes sustantivos con los artículos indeterminados.

Zapisz w zeszyte następujące rzeczowniki z odpowiednim rodzajnikiem nieokreślonym.

Ej.: 1 - unas clases

konstrukcji wypowiedzi.

Następnie nadchodzi moment na poznanie nowych form gramatycznych. Każde nowowprowadzone zagadnienie gramatyczne opatrzone jest kilkoma ćwiczeniami gramatycznymi, aby nauczyciel mógł się upewnić, czy wprowadzona teoria została zrozumiana i przyswojona przez uczniów w sposób prawidłowy. Praktyczne użycie na lekcji i przećwiczenie ma już od samego początku eliminować wątpliwości i problemy, jakie mogą pojawić się wśród uczniów na początku ich przygody z językiem hiszpańskim, a także w trakcie dalszej nauki w zetknięciu z nowymi zagadnieniami.

2.28. Mi nueva vida. Lee el siguiente texto, en el que Natalia habla de su vida en España.

Moje nowe życie. Przeczytaj tekst, w którym Natalia mówi o swoim życiu w Hiszpanii.

Hola de nuevo:

Ya estoy en España, concretamente en una ciudad preciosa que se llama Málaga, en el sur. Esta ciudad y sus alrededores tienen de todo: playa, puerto, ríos, montañas, bosques... Es famosa por ser la capital de la Costa del Sol, por su clima y por su gastronomía.

Estoy muy contenta porque, después de buscar mucho, ya tengo piso. Está cerca de mi universidad y no muy lejos del centro. Vivo con Chen, con Luiz y con una nueva compañera que se llama Vero. Ella es española, de Madrid. Todos son muy simpáticos y agradables.

Mi piso es grande, tiene 110 metros cuadrados. Es luminoso y moderno. En mi piso hay cuatro dormitorios, dos baños y una cocina y un salón-comedor. También hay una terraza con vistas al mar.

Mi habitación favorita es mi dormitorio. En mi dormitorio hay una cama grande que está en el centro de la habitación. A la derecha de la cama hay una mesilla de noche. También hay un escritorio de madera que está enfrente de la ventana. A la izquierda de la cama hay un armario enorme marrón donde meto toda mi ropa. También hay un sillón pequeño rojo que está al lado del escritorio. Las paredes son de color verde claro y el suelo es de madera. Me gusta mucho mi habitación.

Saludos, besos y hasta pronto.
Natalia

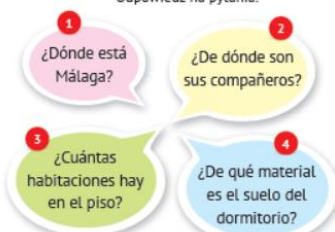
2.28. a Escribe en tu cuaderno si las siguientes frases son verdaderas o falsas.

Zapisz w zeszyte, czy podane zdania są prawdziwe, czy fałszywe.

Afirmaciones
1. En Málaga la comida es muy buena.
2. El piso está a las afueras de la ciudad.
3. El piso es oscuro y pequeño.
4. Natalia vive sola en el piso.
5. El piso tiene vistas bonitas.
6. En el dormitorio de Natalia hay una alfombra.

2.28. b Responde a las preguntas.

Odpowiedz na pytania.

Każdy z działów kończy się czytanką z nowopoznanym słownictwem i strukturami gramatycznymi. Po tekście zawsze występuje zadanie na zasadzie „prawda czy fałsz” oraz ćwiczenie na udzielenie odpowiedzi w tematyce nawiązującej do tekstu, jak i całego działu.

ZESZYT ĆWICZEŃ ARRIBA JOVEN 1

W zeszytzie ćwiczeń **Arriba Joven 1** uczniowie znajdą ćwiczenia odpowiadające każdemu z zagadnień, które pojawiło się w czasie lekcji w trakcie pracy z podręcznikiem. Ćwiczenia pozwolą przećwiczyć, utrwalić i zapamiętać nowopoznane słownictwo, struktury językowe i gramatyczne. Dzięki zeszytowi ćwiczeń uczniowie nauczą się jak poprawnie pisać krótkie teksty, poprzez ich uzupełnianie o brakujące słownictwo, bądź formy gramatyczne. Praca z tekstem będzie rozwijała w nich umiejętność rozumienia tekstu i pozytywnie wpływała na bogactwo słownictwa, które jest bardzo ważne w procesie rozwijania zdolności językowych.

9. FORMY PRACY Z POLSKIM UCZNIEM

Nauczanie to wspomaganie naturalnych zainteresowań ucznia, jego dążeń do poszukiwania wiedzy oraz doskonalenia umiejętności, czyli kierowanie procesem uczenia się.

Uczenie się jest to proces zdobywania i gromadzenia doświadczeń, w wyniku czego powstają nowe formy zachowania się i działania lub następuje modyfikacja zachowań i działań wcześniej nabytych. Nauczanie jest procesem możliwym i dającym efekty pod warunkiem, że oba podmioty w nim uczestniczące – nauczyciel i uczeń, w równym stopniu zainteresowane są osiągnięciem wyznaczonych zadań programowych. W nauczaniu języka obcego – obok konieczności rozwijania wszystkich sprawności językowych poprzez stosowanie ćwiczeń w słuchaniu, mówieniu, czytaniu, pisanu, rozwijania zasobu słownictwa i uczenia zasad fonetyki, gramatyki, składni, stylistyki – niezmiernie ważnym czynnikiem jest tworzenie obcojęzycznej atmosfery, która ułatwia porozumiewanie się w języku obcym.

Jest rzeczą oczywistą, że tworzenie sprzyjających warunków zależy od umiejętności i chęci nauczyciela, który znając uczniów i ich umiejętności językowe, artystyczne, organizatorskie wie jak mobilizować ich aktywność werbalną i wykorzystywać wszystkie umiejętności pozajęzykowe, niezbędne przy organizowaniu ciekawych przedsięwzięć.

Lekcje z wykorzystaniem nagrań, filmy w oryginalnej wersji językowej, to już stały element towarzyszący nauczaniu języka obcego w szkole. Większość nauczycieli ma wypracowane własne metody, sprawdzone w czasie pracy z różnymi zespołami klasowymi, ulepszane i modyfikowane tak, aby dawały jak najlepsze efekty.

Nauczyciel może zaproponować różne formy pracy z uczniami:

- praca z całą klasą, gdzie nauczyciel sugeruje temat i inicjuje rozmowę na forum;
- praca w parach lub małych grupach: odgrywanie ról, scenek, drama (inscenizacja);
- praca indywidualna: samodzielne rozwiązywanie ćwiczeń lub czytanie tekstów, przy czym wskazana jest późniejsza wspólna analiza;
- gry i zabawy językowe;
- metody oglądowe: pokaz, demonstracja, pomoce wizualne;
- piosenki;
- praca z tekstem literackim.

Chociaż język hiszpański może wydawać się dość prostym językiem w procesie dydaktycznym w porównaniu do naszego języka ojczystego, musimy pamiętać o zwróceniu uwagi na specyficzne

trudności, które mogą się pojawić w momencie nauczania. Istnieją, bowiem pewne różnice między tymi językami i aby kształtować poprawność językową, od początku nauki języka hiszpańskiego należy wspierać uczniów i wyjaśniać kwestie problematyczne. Należy położyć nacisk na poznanie przyczyn najczęściej popełnianych błędów i aktywnie działać, aby im zapobiegać na bieżąco.

1) Problemy fonetyczne

Alfabet hiszpański jest bardzo zbliżony do polskiego, niemniej jednak istnieją przypadki, w których wymowa jest inna, na co należy zwrócić uwagę uczniom. Zaleca się systematyczną pracę i kontrolę postępów ucznia.

Do najczęstszych błędów fonetycznych w procesie nauczania i nauki języka hiszpańskiego należą (de la Cava Fernández-Coronado, Sesmilo Pina, 2007):

- wymowa *h*, która w języku hiszpańskim realizowana jest przez [ø], natomiast w języku polskim jest to [x], stąd też typowe błędy polskich uczniów [juevo], [jiia] (*huevo*, *hija*) etc., które należy eliminować zaraz na początku nauki języka hiszpańskiego;
- w języku polskim *ch* odpowiada [x], stąd też pojawiają się błędy typu [hejo] zamiast *hecho*;
- fonem /θ/ jest przystosowywany najczęściej przez polskich uczniów do polskich wariantów: *f*, *s* lub *ts*, na przykład: [fapato] lub [sapato], [tsielo] lub [fielo];
- fonem /b/ może być realizowany w języku hiszpańskim jako [b] lub [β], zróżnicowanie to może okazać się niemożliwe dla większości uczniów, gdyż w języku polskim nie istnieje [β], dodatkowo hiszpańskie *v* bardzo często przybiera postać polskiego *w*;
- czasami *j* może być wymawiane jak polskie *i*, co może utrudniać komunikację, na przykład: *hijo* [jiio];
- trudności sprawia też różnica między *ll* i *y*, dlatego bardzo często, aby odróżnić dźwięki, uczniowie wymawiają *ll* jako [li], na przykład [polio].

2) Problemy fonologiczne

Język polski posiada stały akcent, co oznacza, że większość wyrazów akcentowana jest na przedostatnią sylabę. Stały akcent w języku polskim może jednak utrudniać poprawne akcentowanie wyrazów hiszpańskich, co na początku nauki nie wpływa na komunikację, lecz z czasem sprawia problemy w poprawnym użyciu systemu werbalnego, zwłaszcza zróżnicowanie: *bailo/bailó*; *bailara/bailará* i wpływa na zrozumienie wypowiedzi.

3) Problemy gramatyczne

Dla Polaków język hiszpański okazuje się trudny szczególnie w kwestii używania rodzajników, zgodności rodzaju i liczby, czasów przeszłych, *ser* i *estar*, przyimków i *subjuntivo*. Choć nie są to jedyne zagadnienia, które sprawiają trudności, zdecydowanie należą do najczęstszych.

- Rodzajniki sprawiają problemy, ponieważ w języku polskim nie znajdziemy ich odpowiednika, ponadto uczniowie, dla których język hiszpański jest pierwszym językiem

obcym nie mają odniesienia do innych języków. Dlatego warto przekonać uczniów, aby uczyli się słownictwa razem z rodzajnikami. Poprawne użycie rodzajników nie jest problem wyłącznie dla Polaków, niemniej jednak stanowi ono dla nich znaczny kłopot na każdym poziomie nauki. Ponieważ niepoprawne użycie rodzajników nie wpływa w większości przypadków na komunikację, często zwracamy większą uwagę na błędne użycie czasów gramatycznych.

- Zgodność rodzaju i liczby może stanowić problem ze względu na wpływ języka polskiego i najczęściej objawia się błędnym użyciem przymiotnika, na przykład: *universidad bonito, casa pequeño*. W przypadku czasowników tendencją jest użycie czasownika w liczbie pojedynczej, na co należy zwracać uwagę już od początku nauki, aby uczniowie przyzwyczajali się do różnicowania form.
- Czasy przeszłe to jedno z najczęściej wskazywanych zagadnień problematycznych ze względu na brak odpowiedników w języku polskim, który operuje w zasadzie tylko jednym czasem przeszłym wyróżniając dwa aspekty dokonany i niedokonany. Ułatwieniem dla uczących się może być odwołanie do skończonej lub nieskończonej czynności poparte przykładami oraz ćwiczeniami.
- Problemem dla uczących się, bez względu na pochodzenie, jest z pewnością umiejętność poprawnego użycia czasowników *ser, hay i estar*, ponieważ w języku polskim występuje tylko jeden czasownik *być*. Uwagę należy zwrócić na użycie czasowników *ser, hay i estar* w charakterystycznym znaczeniu, gdzie w języku polskim można wyrazić to samo używając jednego czasownika, między innymi *estar tumbado* (leżeć), *estar de pie* (stać). Nawet gdy uczniowie w początkowej fazie nauki języka hiszpańskiego potrafią rozróżnić użycie *ser, estar i hay*, z czasem różnica w użyciu tych czasowników sprawia coraz więcej trudności.
- Również przyimki mogą okazać się trudne dla uczniów, ponieważ to, co można wyrazić w języku polskim za pomocą odpowiedniego przypadku gramatycznego, w języku hiszpańskim wyrażamy używając odpowiedniego przyimka. I tak przyimek *en* może określać ilość czasu: *Aprendí español en medio año*, miejsce: *Estamos en la escuela*, sposób: *Habla en voz baja*, środek transportu: *Voy a Madrid en tren*. W języku polskim tylko w niektórych przypadkach wystąpi przyimek, jednocześnie należy pamiętać o sytuacji przeciwnej, kiedy w języku polskim używamy przyimków, a w języku hiszpańskim nie: *Nos vemos ~~en~~ el lunes* (zobaczymy się w poniedziałek). Należy również zwrócić uwagę na użycie innych częstych przyimków, które mogą wydać się polskim uczniom trudne w użyciu: *de i a*.
- Wydawać się by mogło, że skoro subjuntivo moglibyśmy odnieść do trybu przypuszczającego z formami *bym, byś, by, byśmy, byście* i jego użycie polskiemu uczniowi nie powinno sprawiać żadnego problemu, to jednak okazuje się, że rozróżnienie odmiennych czasów i odmiana czasowników to jeden z najczęstszych błędów wśród uczniów.

Chociaż pochodzenie języka polskiego i hiszpańskiego jest różne, bez problemu odnajdziemy wiele wspólnych punktów. Dodatkowo można też odwołać się do innych języków, których uczą się uczniowie, aby pomóc im zrozumieć najtrudniejsze zagadnienia gramatyczne i różnice. Oprócz zagadnień gramatycznych należy zwrócić także uwagę na elementy kulturowe, aby przezwycięzać błędne stereotypy i przekonania. W tym celu warto uczyć języka hiszpańskiego osadzonego w kontekście kulturowym, wskazywać na różnice kulturowe zarówno w Hiszpanii jak i krajach hiszpańskojęzycznych, pamiętać, aby nie oceniać, lecz aby naukę ukierunkować na wzbudzenie otwartości i zaciekawienia oraz by przybliżyć realia i codzienne życie osób, na co dzień posługujących się językiem hiszpańskim.

10. INDYWIDUALIZACJA PRACY Z UCZNIEM

Warto pamiętać o rzeczy wydawałoby się oczywistej, że nie każdy uczeń z taką samą łatwością i otwartością przyswaja język hiszpański. Możemy spotkać uczniów, którzy mają trudności z różnymi aspektami nauki języka hiszpańskiego, opanowaniem niektórych umiejętności związanych z płynnością mówienia, opanowaniem akcentu, zrozumieniem zasad gramatycznych czy przyswajaniem słownictwa. Możemy mieć również do czynienia z uczniami z dysfunkcjami, a z drugiej strony z uczniami szczególnie uzdolnionymi, którzy z łatwością uczą się gramatyki, szybko zapamiętują słownictwo, a mówienie i czytanie w języku obcym nie sprawia im żadnej trudności. W takiej sytuacji musimy pamiętać, że tak samo jedni jak i drudzy potrzebują szczególnej uwagi i skupienia ze strony nauczyciela.

PRACA Z UCZNIEM SŁABYM powinna uwzględniać następujące reguły:

- przygotowanie poleceń w prostszej formie;
- unikanie trudnych czy bardzo abstrakcyjnych pojęć;
- odwoływanie się do konkretnego, przykładu, wiadomości zaczerpniętych z życia codziennego;
- unikanie pytań problemowych i przekrojowych;
- w miarę możliwości indywidualne instruowanie ucznia;
- zadania domowe zadawane z taką intensywnością, aby uczeń był w stanie je wykonać;
- podział uczniów na grupy o zróżnicowanych zadaniach;
- przeprowadzanie powtórek z materiału, który został opanowany w słabszym stopniu;
- pozostawianie większej ilości czasu na przyswojenie materiału;
- w miarę możliwości jakimi dysponuje szkoła – zaproponowanie dodatkowych zajęć wyrównujących;

PRACA Z UCZNIEM ZDOLNYM powinna uwzględniać następujące reguły:

- przygotowanie ćwiczeń o podwyższonym stopniu trudności;
- praca indywidualna ucznia w czasie lekcji, zadawanie ćwiczeń problemowych;
- zadawanie zadań domowych o podwyższonym stopniu trudności dla chętnych;
- prowadzenie zajęć pozalekcyjnych, podczas których rozszerzana jest wiedza i umiejętności wykraczające poza podstawę programową;
- organizacja konkursów językowych;
- włączanie do współpracy instytucji działających na rzecz rozwoju uczniów zdolnych;
- udzielanie pomocy w planowaniu dalszego rozwoju językowego ucznia;

- uzupełnianie lekcji o ciekawostki dotyczące omawianych treści i wykraczające poza treści podstawy programowej;
- zapoznanie uczniów z aplikacjami do nauki języka hiszpańskiego na różnych poziomach zaawansowania;
- zachęcanie do przygotowywania gazetek tematycznych z języka hiszpańskiego, wykraczających poza ramowy program;

11. OGÓLNE ZASADY OCENIANIA

Ocenianie stanowi jedno z najtrudniejszych zadań nauczyciela, wymaga gruntownej wiedzy, doświadczenia, obiektywności oraz starań o dobór odpowiednich narzędzi diagnozujących. Bieżąca i systematyczna obserwacja i ocena uczniów umożliwia ustalenie stopnia opanowania ich wiedzy oraz pozwala wykrywać ewentualne braki. Ocena powinna wspierać i motywować uczniów do systematycznej pracy oraz rozwijać ich poczucie odpowiedzialności za osobiste postępy. Szczególnie motywujące jest zauważanie i premiowanie wysiłku, zaangażowania oraz twórczej pracy ucznia na lekcji. Ocena dostarcza rodzicom (opiekunom prawnym) bieżącej informacji o postępach, trudnościach oraz specjalnych uzdolnieniach uczniów. Nauczycielowi dostarcza natomiast możliwie precyzyjnej informacji o poziomie osiągania przyjętych celów kształcenia oraz umożliwia dalsze doskonalenie organizacji i metod pracy dydaktyczno-wychowawczej.

W systemie oceniania możemy wyróżnić następujące formy: - ocenianie wewnątrzszkolne (ocenianie bieżące, śródroczne i roczne), - ocenianie zewnętrzne (egzaminy), - samoocena.

Ocenie mogą podlegać: sprawdziany, kartkówki, projekty, odpowiedzi ustne, wypowiedzi pisemne.

Informacje o sposobie oceniania są zawarte w przedmiotowych zasadach oceniania.

Zgodnie z ESOKJ uczniowie powinni osiągnąć umiejętności na danym poziomie:

A1	Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie wypowiedzi i potrafi stosować potoczne wyrażenia i bardzo proste wypowiedzi dotyczące konkretnych potrzeb życia codziennego. Potrafi formułować pytania z zakresu życia prywatnego, dotyczące np.: miejsca, w którym mieszka, ludzi, których zna i rzeczy, które posiada oraz odpowiadać na tego typu pytania. Potrafi przedstawić siebie innym. Potrafi prowadzić prostą rozmowę pod warunkiem, że rozmówca mówi wolno, zrozumiale i jest gotowy do pomocy.
A2	Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie wypowiedzi i często używane wyrażenia w zakresie tematów związanych z życiem codziennym (są to np.: bardzo podstawowe informacje dotyczące osoby rozmówcy i jego rodziny, zakupów, otoczenia, pracy). Potrafi porozumiewać się w rutynowych, prostych sytuacjach komunikacyjnych, wymagających jedynie bezpośredniej wymiany zdań na tematy znane i typowe. Potrafi w prosty sposób opisywać swoje pochodzenie i otoczenie, w którym żyje, a także poruszać sprawy związane z najważniejszymi potrzebami życia codziennego
B1	Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie znacznie głównych wątków przekazu zawartego w jasnych, standardowych wypowiedziach, które dotyczą znanych jej spraw i zdarzeń typowych dla pracy, szkoły, czasu wolnego itd. Potrafi radzić sobie w większości sytuacji komunikacyjnych, które mogą się zdarzyć w czasie podróży w regionie, gdzie mówi się danym językiem. Potrafi tworzyć proste, spójne wypowiedzi ustne lub pisemne na tematy, które są jej znane bądź ją interesują. Potrafi opisywać doświadczenia, zdarzenia, nadzieje, marzenia i zamierzenia, krótko uzasadniając bądź wyjaśniając swoje opinie i plany.

Nauczyciel powinien przeprowadzać na bieżąco nieformalną oraz formalną diagnozę oraz systematycznie przekazywać uczniom i ich rodzicom (opiekunom prawnym) – w sposób zrozumiały i

czytelny dla odbiorcy – informację zwrotną na temat poziomu osiągnięć/postępów ucznia w zakresie poszczególnych umiejętności językowych.

Bardzo ważna jest również samoocena - równocześnie z uzyskiwaniem ocen nauczyciela, bardzo istotne znaczenie ma zdolność ucznia do samooceny, gdyż daje mu sposobność do autorefleksji i przejęcia odpowiedzialności za własny rozwój, buduje poczucie wartości i motywację do nauki. Uczeń uzyskuje informację o tym, jakie treści opanował, a jakie powinien powtórzyć. Samoocena ma na celu wspierać uczących się w wykorzystywaniu i rozpoznawaniu swoich słabych stron, dzięki czemu daje możliwość sterownia własnym uczeniem i wskazuje, co przychodzi z łatwością, a na co trzeba poświęcić więcej czasu i uwagi w procesie nauki.

Z podręcznikami *Arriba Joven*, na bieżąco uczeń jak i nauczyciel mogą sprawdzić i ocenić przyswojoną nową wiedzę, gdyż na końcu podręczników znajdują się kwestionariusze samooceny do każdego z działów, które ułatwią poznanie skali opanowania materiału, a tym samym słabych i mocnych stron.

Autoevaluación

Unidad 4 AUTOEVALUACIÓN / SAMOOCENA

Escribe en tu cuaderno las respuestas a las siguientes cuestiones.

1. ¿Qué hora es ahora?
2. ¿A qué hora te despiertas normalmente?
3. ¿A qué hora te acuestas los sábados?
4. ¿Qué día es hoy?
5. ¿En qué mes es tu cumpleaños?
6. ¿Cuál es tu estación favorita?
7. ¿Cuál es la primera persona del verbo "salir"?
8. Conjuga el verbo "querer". Ej.: Yo quiero...
9. Conjuga el verbo "poder". Ej.: Yo puedo...
10. ¿Con qué frecuencia haces deporte?
11. ¿Cuántos abuelos tienes?
12. ¿Cuántos primos tienes? ¿Cómo se llama tu primo/a favorito/a?

Si he sido capaz de responder correctamente: entre 10 y 12 (muy bien); entre 7 y 9 (bien); menos de 7 (necesito estudiar más).

Unidad 2 AUTOEVALUACIÓN / SAMOOCENA

Escribe en tu cuaderno las respuestas a las siguientes cuestiones.

1. Escribe 5 objetos o muebles que hay en clase.
2. ¿De qué color es la pizarra de tu clase?
3. Conjuga los verbos "comer" y "vivir". Ej.: como, comes...; vivo...
4. ¿Tu centro de estudios está lejos o cerca de tu casa?
5. Pon el artículo determinado (el, la, los, las) a las siguientes palabras: libro, flores, silla, problemas.
6. Pon el artículo indeterminado (un, una, unos, unas) a las siguientes palabras: mano, viaje, gomas, niños.
7. ¿Vives en una ciudad, en un pueblo o en el campo?
8. ¿En qué tipo de vivienda vives (un piso, una casa, un dúplex...)?
9. Escribe 5 objetos o muebles que hay en el baño.
10. ¿Qué hay en el salón de tu casa?
11. ¿En qué parte de tu casa está el hombre?
12. Escribe los primeros 5 números ordinales.

Si he sido capaz de responder correctamente: entre 10 y 12 (muy bien); entre 7 y 9 (bien); menos de 7 (necesito estudiar más).

Unidad 3 AUTOEVALUACIÓN / SAMOOCENA

Escribe en tu cuaderno las respuestas a las siguientes cuestiones.

1. ¿Cómo eres físicamente y de carácter?
2. Lo contrario de alta es...
3. ¿De qué color tienes los ojos?
4. ¿Cómo tienes el pelo?
5. Corrige la siguiente frase: "Carlos está mi profesor y hoy es muy contento".
6. Normalmente si tengo un examen, estoy...
7. ¿Qué ropa llevas ahora?
8. Formula la pregunta adecuada a esta respuesta: "Mi jersey es de algodón".
9. Elige la opción adecuada: "Mi/Mi/a camisa es muy bonita, pero la tu/tuya es muy fea".
10. Escribe 5 medios de transporte.
11. Conjuga el verbo "ir".
12. ¿Cómo vas de tu casa a la escuela?

Si he sido capaz de responder correctamente: entre 10 y 12 (muy bien); entre 7 y 9 (bien); menos de 7 (necesito estudiar más).

Unidad 5 AUTOEVALUACIÓN / SAMOOCENA

Escribe en tu cuaderno las respuestas a las siguientes cuestiones.

1. ¿Qué te gusta hacer en tu tiempo libre?
2. ¿Qué deportes practicas?
3. ¿Qué te apetece hacer ahora?
4. Corrige esta frase: "A Ana nos duele mucho las piernas".
5. Escribe 5 partes del cuerpo.
6. ¿Qué fruta te encanta?
7. ¿Qué verdura no te gusta nada?
8. ¿Qué te gusta beber en verano?
9. ¿Prefieres desayunar algo dulce o salado?
10. Escribe dos tipos de pescado, dos de marisco y tres de carne o embutidos.
11. ¿La mayoría de los españoles desayunan mucho o poco?
12. ¿Qué plato típico español conoces?

Si he sido capaz de responder correctamente: entre 10 y 12 (muy bien); entre 7 y 9 (bien); menos de 7 (necesito estudiar más).

12. EWALUACJA PROGRAMU

Nauczyciel realizujący ten program powinien dokonywać jego ewaluacji. Ewaluacja ma służyć zweryfikowaniu osiągnięć uczniów oraz słuszności podejmowanych działań w stosunku do stopnia realizacji celów ogólnych oraz szczegółowych programu. Przy ewaluacji należy wziąć pod uwagę następujące zagadnienia:

- 1) Skuteczność nabywania i rozwijania umiejętności kluczowych przez uczniów na lekcjach języka hiszpańskiego
- 2) Skuteczność zastosowanych metod i technik pracy z uczniami, w tym z uczniami ze specjalnymi uzdolnieniami i specyficznymi problemami edukacyjnymi

Do zbadania stopnia realizacji podstawy programowej możemy wykorzystać następujące narzędzia ewaluacyjne:- sprawdziany, kartkówki, -diagnozy, -analiza dokumentacji szkolnej, - obserwacja uczniów połączona z wywiadami. Nauczyciel realizujący program może również dokonać ewaluacji programu biorąc pod uwagę oceny szkolne, jakie uczniowie zdobyli oraz wyniki standardowego testu poziomu kompetencji językowych na poziomie A2/A2+ według Europejskiego Opisu Kształcenia Językowego.

Program **Arriba Joven** jest przeznaczony do realizacji w systemie obejmującym dwie lekcje tygodniowo w klasach I – IV lub I – V w przypadku technikum, co daje 240 godzin języka hiszpańskiego w całym cyklu, w wariancie III.2.0. lub III.2. W przypadku zwiększonej liczby godzin przewidzianych na lekcje języka hiszpańskiego, program można zmodyfikować poprzez:

- realizację dodatkowych ćwiczeń utrwalających leksykę i gramatykę (korzystając z materiałów dostępnych na stronie Editnos);
- zaproponowanie uczniom realizacji zadań o charakterze projektowym;
- wykorzystanie dostępnych do nauki języka hiszpańskiego materiałów autentycznych (podcasty, piosenki, blogi, programy przyrodnicze);
- poszerzanie zagadnień kulturowych na lekcji;
- udostępnienie magazynów, komiksów, książeczek dostosowanych do poziomu uczniów;
- udział w projektach międzynarodowych (Erasmus, eTwinning) lub udział w kursach językowych wyjazdowych;

Program **Arriba Joven** może być modyfikowany i dostosowany do możliwości uczniów, ich zainteresowań, potrzeb oraz oczekiwań. Zakres treści może być rozszerzony o zagadnienia wskazane powyżej, przy czym nauczyciel powinien być otwarty na stosowanie różnych metod i technik, które usprawnią i podniosą skuteczność nauki języka hiszpańskiego z konkretną grupą.

Ramowy plan nauczania² określa minimalną, ogólną liczbę godzin przeznaczonych na realizację podstawy programowej dla drugiego języka obcego. W czteroletnim cyklu nauczania ma być zrealizowane co najmniej 240 godzin lekcji drugiego języka obcego, przy wymiarze 2 godzin tygodniowo. Ponadto szkoła powinna zapewnić kontynuację nauki języka wybranego na wcześniejszym etapie oraz zapewnić przydział do grup językowych o zbliżonym poziomie umiejętności językowych.

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 maja 2024 roku w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół

13. BIBLIOGRAFIA

1. Telmo Diz Gamallo, Javier Infante Lourido, Santiago Vázquez Ures, podręcznik: *Arriba Joven 1*, Warszawa, Wydawnictwo: Editnos
2. EUROPEJSKI SYSTEM OPISU KSZTAŁCENIA JĘZYKOWEGO: uczenie się, nauczanie, ocenianie, Conseil de l'Europe, Warszawa: Wydawnictwa CODN, (tłumaczenie z 2003 r.).
3. DE LA CAVA FERNANDEZ-CORONADO P., SESMILO PINA A. (2007): „Errores específicos en estudiantes eslavos (polacos y croatas) en las destrezas orales, [w]: Balmaseda Maestu M., (2007): *Las destrezas orales en la enseñanza del español L2-LE: XVII Congreso Internacional de la Asociación del Español como lengua extranjera (ASELE): Logroño 27-30 de septiembre de 2006*
4. KOMOROWSKA H. (2004): *Metodyka nauczania języków obcych*. Warszawa: Fraszka edukacyjna.
5. Komorowska H. *Metodyka nauczania języków obcych*. Warszawa: Fraszka Edukacyjna, 2002.
6. Komorowska H. *Sprawdzanie umiejętności w nauce języka obcego. Kontrola – ocena – testowanie*. Warszawa: Fraszka Edukacyjna, 2005.
7. Rada Europy *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, Warszawa: Wydawnictwo CODN, 2003.
8. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 marca 2017 roku w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego podręczników* (Dz. U. z 2017 r., poz. 481);
9. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej* (Dz. U. z 2017 r., poz. 356)
10. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 marca 2017 roku w sprawie udzielania dotacji celowej na wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe* (Dz. U. z 2017 r., poz. 691);
11. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 roku w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół* (Dz. U. z 2017 r., poz. 703);

12. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 roku w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U. z 2018 r., poz. 467)*